

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՋՈՐԴՈՂ ԵՐՐՈՐԴ ՍԵՐՆԴԻ ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ (1980-2010ԹԹ.)

ՍԱՀՄՈՒԴ ՖԻՐՈՒԶԻՄՈՂԱԴԱՄ¹ (ԻՐԱՆ)

Հոդվածը նվիրված է մանկական գրականության ուսումնասիրությանը՝ Իրանի սահմանադրական շրջանից հետո: Ուսումնասիրության առարկա է դարձել մասնավորապես սահմանադրությանը հաջորդող երրորդ սերնդի մանկական գրականությունը, որն ընդգրկում է 1980-2010 թվականները:

Բանալի բառեր – Իրան, մանկական գրականություն, 1980-2010 թվականներ:

Իրանում մանկական գրականության հեղինակների երրորդ սերունդն այնպիսի ժամանակաշրջան մուտք գործեց, երբ մտավոր ու սոցիալական հիմքերը փոխվեցին: Այս ժամանակահատվածն ընդգրկում է 1980-2010թթ.: Այս շրջանի սկզբում Իրանի քաղաքական համակարգը հիմնովին փոփոխվեց: Թագավորական համակարգին փոխարինեց իսլամական հանրապետությունը և, բացի իշխանական կառույցից, փոփոխվեցին նաև հասարակության մեջ տիրող գաղափարախոսական սկզբունքները: Մանկապատանեկան գրականությունը, որը ձևավորվեց երկու՝ սահմանադրական ու իսլամական հեղափոխությունների միջև ընկած ժամանակահատվածում և աշխարհում զբաղեցրել էր իր ընդունելի տեղը, ահա պետք է նոր ուղիով առաջնորդվեր: Երկրորդ սերնդի բազմաթիվ հեղինակներ պետք է նոր պայմաններում շարունակեին իրենց ճանապարհը, և ոմանք չէին կարող այս փոփոխությունը հեշտությամբ ընդունել: Գրականությունը, և մասնավորապես մանկական գրականությունը, դեռևս խարխափում էր անորոշության մեջ, երբ սկսվեց Իրան-Իրաք պատերազմը: Պատերազմ, որը տևեց 8 տարի, և մինչև այսօր զգալի են դրա հետևանքները: Նոր հանգամանքները վերջակետ էին մանկապատանեկան գրականության ոլորտում տեղի ունեցած բազմաթիվ շարժումների համար: Երեխաների ու դեռահասների համար պատրաստվող գրքերն ավելի շատ ուղղորդված էին կրոնական սկզբունքներին ու գաղափարախոսական խնդիրներին, քան նրանց իրական պահանջները բավարարելուն:

1980-ականներին փակվեցին պատերազմական շրջանների դպրոց-

¹ Իրան, Թերբաթե Հեյդարիյեհ, Իսլամական Ազադ համալսարանի Թերբաթե Հեյդարիյեհ մասնաճյուղ, Պարսից լեզվի և գրականության բաժին (ամբիոն):

ներից շատերը, և անցանկալի գաղթերը հանգեցրին բնակչության կյանքի փոփոխության: Փակվեց նաև Մանկապատանեկան մտավոր զարգացման կենտրոնի գրադարանը: Սկիզբ առան գրքերի գրաքննությունն ու աուդիտը, և արգելվեց բազմաթիվ գրական ստեղծագործությունների տպագրությունը: Եթե տպագրվում էր որևէ մանկապատանեկան ստեղծագործություն, ապա դրա մեջ նկատելի էին ավելի շատ մեծահասակին բնորոշ հայացքներ, և պաշտոնապես զերծ էր մանկական բառային ու իմաստային տարրերից: Տարբեր պատճառներով, այդ թվում՝ կրոնական հայացքներից ու նույնիսկ տնտեսական սահմանափակումներից ելնելով, մանկական գրքերում պատկերների տարրն ավելի աննշան դարձավ: Շատ սակավաթիվ էին թարգմանված ստեղծագործությունների հրատարակումները: Այդուհանդերձ, առանձին հեղինակներ, ինչպես օրինակ՝ Հուշանգ Մորադի Քերմանին, ում ստեղծագործություններում նկարագրվում էին հանրության կյանքի խնդիրներն ու ելևէջները, կարողացան տպագրել իրենց աշխատանքները: 1982թ. հրատարակվեց «Մաջիդի պատմվածքները» հինգհատորյակը, որի առաջին հատորը տպագրվել էր նախքան հեղափոխությունը: Մանկական գրականության ոլորտի մասնագետներից Մոհամմադ Միրքիանին սահմանադրությանը հաջորդող յոթերորդ տասնամյակը (1980-1990թթ.) համարում է մանկապատանեկան գրականության փոթորկոտ սկիզբը: Նա գտնում է, որ այս տասնամյակում մանկապատանեկան գրականության մեջ բազմաթիվ դեմքեր աչքի ընկան: Եվ այդ դեմքերը հաճախ այն տարրերն էին, որոնք, մտածողության ոլորտում բաց տարածք ստեղծելով, ոչ թե որպես աշխատանք, այլ՝ որպես պարտականություն, մուտք գործեցին մանկապատանեկան գրականության ոլորտ²: Այս հետազոտության հեղինակը ևս այն կարծիքին է, որ այն ժամանակ մանկապատանեկան գրականության ոլորտում տիրող եռանդի ու ոգևորության պատճառով բազմաթիվ հեղինակներ մուտք գործեցին այս ասպարեզ: Իրականում այդ շրջանում, ովքեր որպես մանկապատանեկան ոլորտի գրող, բանաստեղծ ու թարգմանիչ որևէ ստեղծագործությամբ էին հանդես գալիս, լրջորեն աջակցություն էին ստանում երկրի որոշումներ կայացնող կազմի կողմից: Իսլամական Հանրապետությունը նորահիմն համակարգ էր, և այդ ժամանակահատվածում մանկապատանեկան գրականության խիստ պահանջարկ էր զգացվում, և անհրաժեշտ էր, որ մշակութային պահանջների ու համակարգի հիմքերի ամրապնդման տեսանկյու-

² Հատված մանկական գրքի տարեկան նիստի ընթացքում Մ.Միրքիանիի ելույթից, Թեհրան, 2010:

նից օգտագործեինք ամբողջ ներուժը: Այդ շրջանը հոգով նվիրվելու շրջան էր, և մանկապատանեկան գրականության հեղինակները ևս, հետևելով սրբազան պատերազմի (թարգմ.- Իրան-Իրաք պատերազմը հայտնի է «սրբազան պաշտպանություն» անունով) մթնոլորտին, առանց որևէ նույնիսկ նվազագույն ակնկալիքի աշխատում էին մշակութային նվիրաբերական մթնոլորտում: 1980-ականների գրողներն Իրանում ազդեցություն էին կրել ոչ միայն իսլամական հեղափոխության մշակութային զարգացումներից, այլ նաև սոցիալական մեծ զարգացումներից, այդ թվում՝ սրբազան պատերազմը, ինչպես նաև սահմանադրությանը հաջորդող յոթերորդ տասնամյակի կրոնական ուղղության մտավորականների մանկավարժական ու հոգեբանական խոհերը:

Իրանի երեխաներն ու դեռահասները քսաներորդ դարի վերջին տասնամյակում՝ պատերազմից և երկրում հարաբերական անդորրի հաստատումից հետո, կարողացան տեսնել իրենց հատուկ գրականության փայլուն դրսևորումները: Իհարկե, այդ տասնամյակում նրանց օգնության հասան նաև տեխնոլոգիան ու լրատվամիջոցների ընդլայնումը, և դա հանգեցրեց նրան, որ համաշխարհային որոշ նշանավոր գրական ստեղծագործություններ հեռուստատեսությամբ ներկայացվեն ֆիլմերի, ներկայացումների և այլ տեսքով:

1990-2000թթ. միջև ընկած ժամանակահատվածը սահմանադրությանը հաջորդող ութերորդ տասնամյակն է: Այս շրջանի պարսկերենի ժամանակակից գրողների երրորդ սերունդը կարողացավ գտնել իր ինքնությունը: Այս տասնամյակն այն ժամանակաշրջանն է, երբ աշխարհում ամբողջությամբ ճանաչվեց մանկական գրականությունը, և բազմաթիվ գրքեր գրվեցին մանկական գրականության տեսական հիմունքների վերաբերյալ: Եվ այդ կապակցությամբ գիտական ու գրական բազմաթիվ քննարկումներ ու համաժողովներ կազմակերպվեցին աշխարհի տարբեր կետերում: Իրանում ևս ավարտվեց պատերազմը, և արագ թափով ընթանում էին վերականգնման աշխատանքները: Երեխաներն ու նրանց պահանջները ևս, այդ թվում և մանկական գրականությունը, հայտնվեցին ուշադրության կենտրոնում: Գրչի արվեստի շրջանակներում հանդարտվեցին կրոնական, ազգային ու հայրենական սուր կրքերը, և առավել զարգացավ ուղղվածությունը դեպի երևակայական ու ֆանտաստիկ պատմվածքներ: Ահմադռեզա Ահմադին համարվում է երեխաների համար ֆանտաստիկ ժանրի առաջատարներից, ով հենց այս ուղղությամբ վաստակել է մանկական գրքի խորհրդի մրցանակը: Իսկ բանաստեղծության ոլորտում որպես առավել անվանի բանաստեղծներ հայտնի անուններ են Նասեր Քեշավարզը և Մոհամմադբազեմ Մազինանին: Այս շրջանում մանկական

գրքերի պատկերազարդումը ևս դարձավ մանկապատանեկան գրականությանն առնչվող արվեստի կարևորագույն ոլորտներից մեկը, և համապատասխան մրցանակների արժանացան առանձին դեմքեր, այդ թվում՝ Բեհզար Ղարիբբեկովը և Նասրին Խոսրովին:

Այս շրջանի հայտնի գրողներից, որոնց շարքում ոմանք ձևավորվեցին երկրորդ սերնդում, կարելի է հիշատակել հետևյալ անունները՝ Մոսթաֆա Ռահմանդուսթ, Աֆսանե Շաաբանեժադ, Ֆերեյդուն Անուզադեհ Խալիլի, Մոհամմադռեզա Բայրամի, Շահրամ Շաֆիի, Հոսեյն Էբրահիմի Ավանդ, Ահմադռեզա Ահմադի, Ամիրհոսեյն Ֆարդի և ուրիշներ:

Իրանի ժամանակակից գրականության երրորդ սերունդը պատկանում է երկու դարաշրջանների: Այս սերնդի կենդանության օրոք ավարտվում է քսաներորդ դարը: Ընդհանուր առմամբ այս շրջանի վերջին տասնամյակում (2000-2010թթ.) զգալիորեն զարգացում ապրեցին երեխաների համար գրական ստեղծագործությունների թարգմանչական աշխատանքները, և լուսավորության նախարարությանն առընթեր «Մանկապատանեկան թարգմանչական տան» հիմնադրման արդյունքում օրակարգում հայտնվեց երեխաների ու դեռահասների համար աշխարհի լավագույն ստեղծագործությունների թարգմանության հարցը: Իհարկե, այս իրադարձությունը մի կողմից նպաստեց պարսկերենում մանկական գրականության հարստացմանը, սակայն մյուս կողմից նրան նաև վնասներ պատճառեց³: Այս ժամանակաշրջանում զգալիորեն զարգացում ապրեց մանկապատանեկան գրականության քննադատության, պատմության, տեսական հիմունքների և ընդհանրապես ճանաչողական բնույթի աշխատանքների շարքը: Մանկական գրական ստեղծագործությունների արժանի գրողներից է Ղադամալի Սարամին, ով այս ոլորտը ներկայացնելու ուղղությամբ արժեքավոր քայլեր է նախաձեռնել:

Ղադամալի Սարամին ծնվել է Ռամհորմոզում 1944թ. հունվարի 28-ին: Նա իր պարսից լեզվի ու գրականության մասնագիտությամբ գիտական թեկնածուական աստիճանն ստացել է 1985թ., և մինչ օրս նրա հեղինակությամբ մի քանի տասնյակ գրքեր են հրատարակվել մանկապատանեկան հետազոտական տարբեր ուղղություններով, բանաստեղծությունների ժողովածուների, թարգմանությունների և այլ տարբերակներով: Նրա ստեղծագործություններից

³ Հեղինակն առանձին հետազոտություն է կատարել Թորբաթ-Հեյդադիեի Իսլամական Ազադ համալսարանում՝ պարսկալեզու երեխաների համար թարգմանված աշխատությունների ախտորոշման շուրջ, որի շրջանակներում ուսումնասիրվել են մանկական գրականության կրած վնասները:

են՝ «Ծաղկի գույնից մինչև փշի տառապանքը» գիրքը, որը Շահնամեի պատմությունների ձևաբանությունն է և գրականության ոլորտում խրախուսանքի արժանացավ Իսլամական մշակույթի ու լուսավորության նախարարության տարվա լավագույն գրքի խորհրդի որոշումով, և 2012թ. տպագրվեցին նրա 6-րդ տպագրությունը, Մանկապատանեկան մտավոր զարգացման կենտրոնի կողմից հրատարակված «Թռչելուց ավելի քաղցր» ստեղծագործությունը, որը մանկան գրքի խորհրդի կողմից ընտրվել է տարվա լավագույն գիրք, ինչպես նաև դրա հիման վրա տիկնիկային ներկայացում է բեմադրվել Մարգիե Մահբուբի ջանքերով Թեհրանի «Թեաթե Շահրի» («Քաղաքային թատրոնի») դահլիճում: Նա գրել է բազմաթիվ ստեղծագործություններ մանկապատանեկան գրականության թեմայի շուրջ:

Այս գլխի վերջում հարկ է նշել, որ սահմանադրությանը հաջորդող շրջանի երրորդ սերնդի գրողներից շատերը դեռևս ստեղծագործում են մանկապատանեկան գրականության բնագավառում, և նրանց ստեղծագործությունների կամ մտածելակերպի մասին կարծիք հայտնելը չի կարող կատարյալ ճշգրիտ համարվել, քանի որ մարդը շարունակ փոփոխվում է: <Ետևաբար> բավարարվել ենք ընդամենը նրանց աշխատանքների թվարկմամբ: Իսկ ատենախոսությունն ընթերցողներին առավել ընդլայնված տեղեկություններ տրամադրելու նպատակով ստորև բերված աղյուսակում ամփոփվել են Իրանում սահմանադրությանը հաջորդող շրջանի երրորդ սերնդի մանկական գրականության ամենաակնառու հեղինակների որոշ ստեղծագործությունների անունները, ընդ որում այդ հեղինակներից ոմանք ձևավորվել են երկրորդ սերնդի շրջանակներում:

Աղյուսակ 1

Իրանում սահմանադրությանը հաջորդող երրորդ սերնդի մանկական գրականության ամենաակնառու հեղինակների առանձին ստեղծագործություններ

Հեղինակի անունը	Ստեղծագործություններ	Հրատարակման տարեթիվ	Հրատարակչություն
Սամադ Բեհրանգի	1. Ուլդուզն ու խոսող տիկնիկը	1966	Դոնյա
	2. Ուլդուզն ու ագռավները	1966	Դոնյա

	3. Մի դեղձ ու հազար դեղձ	1966	Ռուզբեհան
	4. Բազուկ վաճառող տղան	1968	Դոնյա
	5. Բեհրանգիի պատմվածքները	1969	Շամս
	6. Սև ձկնիկը	1976	Մանկապատանեկան մտավոր զարգացման կենտրոն
	և այլն ...		
Նադեր Էբրահիմի	1. Անձրևի առասպելը	1967	Ամիր Քաբիր (Շոքուֆե)
	2. Ես չգիտեմ իմ տան ճանապարհը	1969	Ամիր Քաբիր (Շոքուֆե)
	3. Պատուհանից նայիր	1972	Երեխաներին ու դեռահասներին ուղեկից
	4. Ագռավները	1975	Մանկապատանեկան մտավոր զարգացման կենտրոն
	5. Սկյուռները	1977	Մանկապատանեկան մտավոր զարգացման կենտրոն
	6. Գորգի ծաղիկների պատմությունը	1978	Մանկապատանեկան մտավոր զարգացման կենտրոն
	7. Կորած այծը	1979	Մանկապատանեկան մտավոր զարգացման կենտրոն
	8. Արևի անձրևն ու սալիկի պատմությունը	1983	Ամիր Քաբիր (Շոքուֆե)
	9. Տանից հեռու	1990	Երեխաներին ու դեռահասներին ուղեկից
	և այլն ...		
Ֆարիդե	1. «Թաջմաիր» և	1964	Քերթաբիայե Ջիբի

Ֆարզամ	«Հարսը» պիեսները		/Գրպանի գրքեր/
	2. Արևի բյուրեղի ծաղիկը	1983	Մանկապատանեկան մտավոր զարգացման կենտրոն
	3. Անկոչ հյուրերը	1991	Մանկապատանեկան մտավոր զարգացման կենտրոն
	և այլն ...		
Ֆերեյդուն Դուսթդար	Առաջին օրենքը	1979	Մանկապատանեկան մտավոր զարգացման կենտրոն
Ռեզա Ռահզոզար	1. Նապաստակները	1985	Սեփիդե
	2. Մի' ասա «չեմ կարող» ...	1989	Արվեստի բաժին
	3. Անձրև տեղա, անձրև չտեղա:	1991	Մադրեսե
	4. Թագավորի խորոզը	1991	Փայամե Ազադի
	5. Փիտոյի պոչը	---	Մադրեսե
	և այլն ...		
Նոդսի Նազինուր	1. Ջուր ու ցորեն	1970	Սաֆիայի Շահ
	2. Ջուրն աղբյուրից բաժանվելուց հետո ի՞նչ արեց:	1973	Ամիր Քաբիր
	3. Ունևոր ու չքավոր դառնալը	1976	Գուլշանի
	4. Միասին	1976	Շաբգիր
	5. Աշխարհի լավագույն գազանանոցը	1977	Շաբգիր
	6. Երազանք	1978	Ռուզբեհան
	7. Նորոգման կես	1985	Ռուզբեհան
	8. Կյանքը	1990	Ռուզբեհան
	և այլն ...		
Մանուչեիր Քարինզադե	1. Թագազրկում	1979	Էլիամ
	2. Գուլչին հորաքրոջ	1979	Թուքա

	հեքիաթները		
	և այլն ...		
Հուշանգ Մորադի Քերմանի	1. Մաջիդի պատմվածքները (1)	1981	Սահար քեթաթ
	2. Մաջիդի պատմվածքները (2)	1984	Սահար քեթաթ
	3. Մաջիդի պատմվածքները (3)	1985	Սահար քեթաթ
	4. Մաջիդի պատմվածքները (4)	1987	Սահար քեթաթ
	5. Մաջիդի պատմվածքները (5)	1989	Սահար քեթաթ
	և այլն ...		
Նուռեդին Ջառինքեյք	1. Իմ մանկության օրերը	1974	Մանկապատանեկան մտավոր զարգաց- ման կենտրոն
	2. Թրթուրի պատմությունը	1984	Մանկապատանեկան մտավոր զարգաց- ման կենտրոն
	3. Ա-ն այբուբենի սկիզբն է (1)	1986	Մանկապատանեկան մտավոր զարգաց- ման կենտրոն
	4. Ա-ն այբուբենի սկիզբն է (2)	1986	Մանկապատանեկան մտավոր զարգաց- ման կենտրոն
	5. Բազմաֆունկցիոնալ գործարանը	1989	Մանկապատանեկան մտավոր զարգաց- ման կենտրոն
	և այլն ...		
Մահմուդ Գուլաբդառեյի	1. Հեղափոխության ակնթարթները	1979	Սորուշ
	և այլն ...		
Սիրուս Թահրազ	1. Ապրենք միասին	1977	Մանկապատանեկան մտավոր զարգաց- ման կենտրոն
	2. Արևի	1977	Մանկապատանեկան

	բանաստեղծը		մտավոր զարգացման կենտրոն
	3. Ամինի հավի աղոթքը	----	Մանկապատանեկան մտավոր զարգացման կենտրոն
	և այլն ...		
Մահդոխտ Քաշքույի	1. Իմ կատուն	1989	Շաբավիզ
	2. Գետն ու արևը	----	Շաբավիզ
	և այլն ...		

Եզրահանգում

Քսաներորդ դարի Իրանի մանկապատանեկան գրականության ուսումնասիրության արդյունքում նկատելի են երեք հստակ ժամանակաշրջաններ, որոնք են՝

- ծագում,
- կատարելագործում և ծաղկում,
- զարգացում և ներգործում:

Ծագման շրջան: Ինչպես նշվեց այս գլխում, Իրանում մանկապատանեկան գրականությունը ցանկացած այլ երկրի նման բխել է բանավոր մշակույթի ու գրականության կենդանի, հոսող ու դինամիկ հոսանքներից: Սահմանադրությանը հաջորդող առաջին սերնդի գրողներն այն խումբն են, ովքեր, հիմնվելով հանրային մշակույթի վրա և օգտվելով բանավոր ու դասական գրականությունից, ստեղծագործություններ են ներկայացրել երեխաների ու դեռահասների համար: Բոլոր ազգերին անհրաժեշտ է, որ սեփական զավակներին հայրենի ինքնության և իրենց արմատների բնօրրանին ծանոթացնելու համար օգտվեն սեփական բանահյուսությունից: Պետք է բանահյուսությունը (բանավոր գրականությունը) տեղակայել երեխայի կյանքում և մարդկային կյանքի դառը և քաղցր իրողություններին նրան ծանոթացնել նրա հայրենի անապակ գրականության միջոցով:

Կատարելագործման ու ծաղկման շրջան: Իրանի ժամանակակից գրողների երկրորդ սերունդը մեծ ջանքեր է ներդրել երկրում մանկապատանեկան գրականության զարգացման ու կատարելագործման ուղղությամբ: Ինչպես նկատելի էր այս հետազոտության շրջանակներում, 1960-ականներին (արեգակնային տոմարով՝ 1340-1350թթ.) Իրանում մանկական գրականու-

թյունն զգալի առաջընթաց է ապրել: Այս տասնամյակում ասպարեզ եկան և փայլեցին մանկապատանեկան գրականության ոլորտում անվանի դեմքերից շատերը: Տարբեր կազմակերպություններ ու հիմնադրամներ ևս ձևավորվել են այս ժամանակահատվածում: Գրականության այս ոլորտի կատարելագործման ու ծաղկման վառ ապացույցներից են երեխաներին ու դեռահասներին հատուկ գրական ստեղծագործությունների արարումը և առընթեր արհեստների ու արվեստների ձևավորումը, և դրա ականատեսն ենք 1950-1980թթ.:

Ձարգացման և ներգործության շրջան: Իրանում մանկական գրականությունն սկզբում հրեշտակների կերպարներով առաջնորդվող գրականություն էր, և կերպարները որևէ արմատական ու ներգործող խորհրդանիշներ չէին և շատ արագ մոռացվում էին: Այս գրականության շրջանակներում արարվող կերպարներն իրականում գոյություն չունեին ընթերցողի սովորական ու աօրյա կյանքում: Ընթերցողն իր կյանքում հանդիպում է այնպիսի կերպարների ու մարդկանց հետ, ովքեր հրեշտակներ ու սատանաներ չեն: Այնպիսի մարդկանց հետ, ովքեր լի են բարությանբ ու չարիքով: Մարդիկ, ովքեր երբեմն ընկնում են ինքնահավանության գիրկն ու երբեմն լի են ինքնագոհաբերությամբ: Այսօրվա երեխան կյանքի բազմերանգ դեմքի հետ առերեսվելու համար շոշափելի ու արժանահավատ հերոսներին ընդօրինակելու կարիքն է զգում: Ընդօրինակման այնպիսի կերպարների, որոնց դրական կողմերը ոչ այնքան անհասանելի լինեն, որ ընթերցողին մղեն ինքնապաշտպանության, և ոչ այնքան անհավատալի ու չափազանցված, որ նրա կողմից ծաղրանքի առիթ հանդիսանան: Մանկական գրականության մեջ ամենակարևոր հանգամանքը երեխաների մշակութային առանձնահատկությունները հաշվի առնելն է: Նրա համար արարվող ստեղծագործությունը պետք է մոտ լինի նրա իրական կյանքին:

Երևակայության սիրահար երեխաներին կարելի է երևակայության ու առասպելների դարպասի միջով անցկացնելով ուղղորդել դեպի կյանքի քաղցր ու դառն իրողություններ, և առասպելների տիեզերքում շարժուն խորհրդանիշների ու նշանների օգնությամբ նրանց ծանոթացնել կյանքում առկա իրական խոչընդոտներին դիմակայելու գործիքներին ու զենքերին:

**ДЕТСКАЯ ЛИТЕРАТУРА ПОСТКОНСТИТУЦИОННОГО ПЕРИОДА ИРАНА
(1980-2010 гг.)**

МАХМУД ФИРУЗИМОГАДАМ⁴ (ИРАН)

Статья посвящена изучению детской литературы, после конституционного периода Ирана. Предметом исследования, в частности, является детская литература третьего поколения после конституции, которая охватывает период 1980-2010 годов.

Ключевые слова – Иран, детская литература, 1980-2010 годы.

**THE THIRD GENERATION OF CHILDREN'S LITERATURE
IN THE POST-CONSTITUTIONAL PERIOD (1980-2010)**

MAHMUD FIRUZIMOGHADAM⁵ (IRAN)

The article is dedicated to the study of literature for children and young adults after the constitutional revolution. The main objective of this study is a survey of the literature for children and young adults of the third generation of the post-constitutional period from 1980 to 2010.

Key words – Iran, children's literature, 1980-2010 period.

⁴ Иран, Тербате Гейдарейх, филиал Тербате Гейдарейх Исламского университета Азад, отделение (кафедра) персидского языка и литературы (председатель).

⁵ Iran, Terbathe Heydarieh, Torbathe Heydarieh branch of the Islamic Azad University, Department of Persian language and literature (chair).